

Bodemhydrofobie Feangreide

Nyncke Hoekstra
Luuk Spiering
Thom van der Sluijs

30/10/2025, Leeuwarden

Waterafstotendheid op veengrond: oorzaken en maatregelen

Hydrofoob / waterafstotend

Bodem neemt geen water op ✗
Slechte grasgroei en benutting mest ✗

Hydrofiel

✓ Bodem neemt water op
✓ Goede structuur

Probleemstelling:

- Droogte tijdens de zomer resulteert in lage grasproductie en een korrelige bodem die maar heel langzaam weer herstelt na droogte.
- Dit wordt (deels) veroorzaakt door bodemhydrofobie: als de grond te ver uitdroogt wordt deze waterafstotend, oftewel hydrofoob.
- Wat is hydrofobie?
- Hoe meten we dat?
- Maatregelen getest in het veld
- Conclusies

Wat is hydrofobie?

Hydrofoob / waterafstotend

Bodem neemt geen water op ✗
Slechte grasgroei en benutting mest ✗

Hydrofiel

✓ Bodem neemt water op
✓ Goede structuur

Bodemparameters
("knoppen")

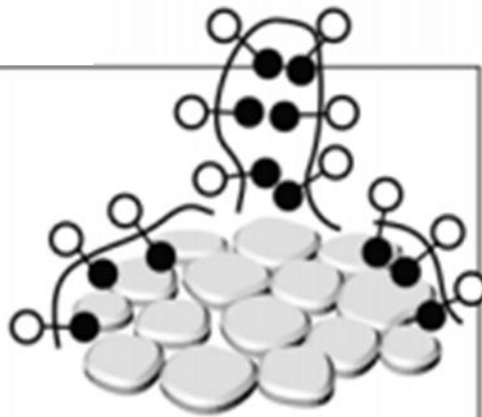
Vochtgehalte

pH

Lutumgehalte

OS

Droge grond:
Sterke binding
van hydrofiel
oppervlaktes

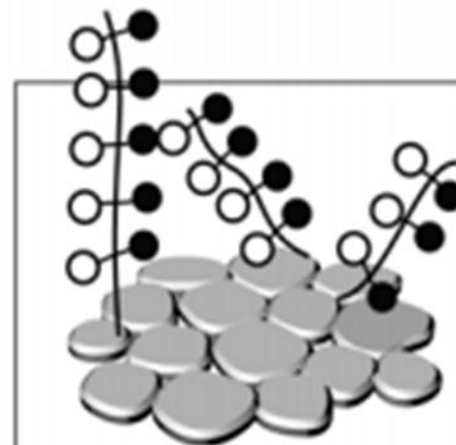

Drogen

○ Hydrofoob
● Hydrofiel

Natte grond:
Zwakke binding
van hydrofiel
oppervlaktes

Hoe meet je hydrofobie?

Druppeltest:

- Druppels met oplopend percentage ethanol (afnemende oppervlaktespanning)
- Laagste % ethanol waarbij druppel < 10 seconden blijft liggen → Indicatie mate van hydrofobie

In het veld:

- “Veldvochtig”
- Structuur intact

In het lab:

- Kunt bodem uit laten drogen
- Gemengd monster

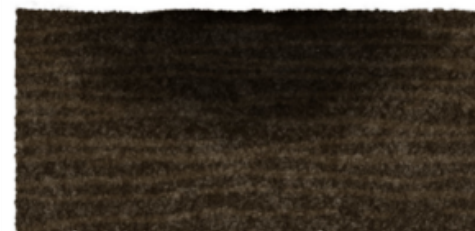
% ethanol	Waterafstotendheid
0	Zeer hydrofiel
3	Hydrofiel
5	Licht hydrofoob
8,5	Matig hydrofoob
13	Sterk hydrofoob
24	Zeer sterk hydrofoob
36	Extreem hydrofoob

Maatregelen uitgetest in het veld

Hydrofoob / waterafstotend

Bodem neemt geen water op ✗
Slechte grasgroei en benutting mest ✗

Hydrofiel

✓ Bodem neemt water op
✓ Goede structuur

Bodemparameters ("knoppen")

Vochtgehalte

pH

Lutumgehalte

OS

Maatregelen

Experiment

Verhoogd waterpeil

VIPNL Boeren op
Hoog Water
(KTC Zegveld)

Gips/bekalken

Hydrofobie
proef
Delfstrahuizen

Bodembeheer

Pilot bodemvrucht-
baarheid
Aldeboarn /
de Deelen

Klei-in-veen

VIPNL
Klei-in-veen

Mestsoort

Mestsoorten-
proef
Koufurderrige

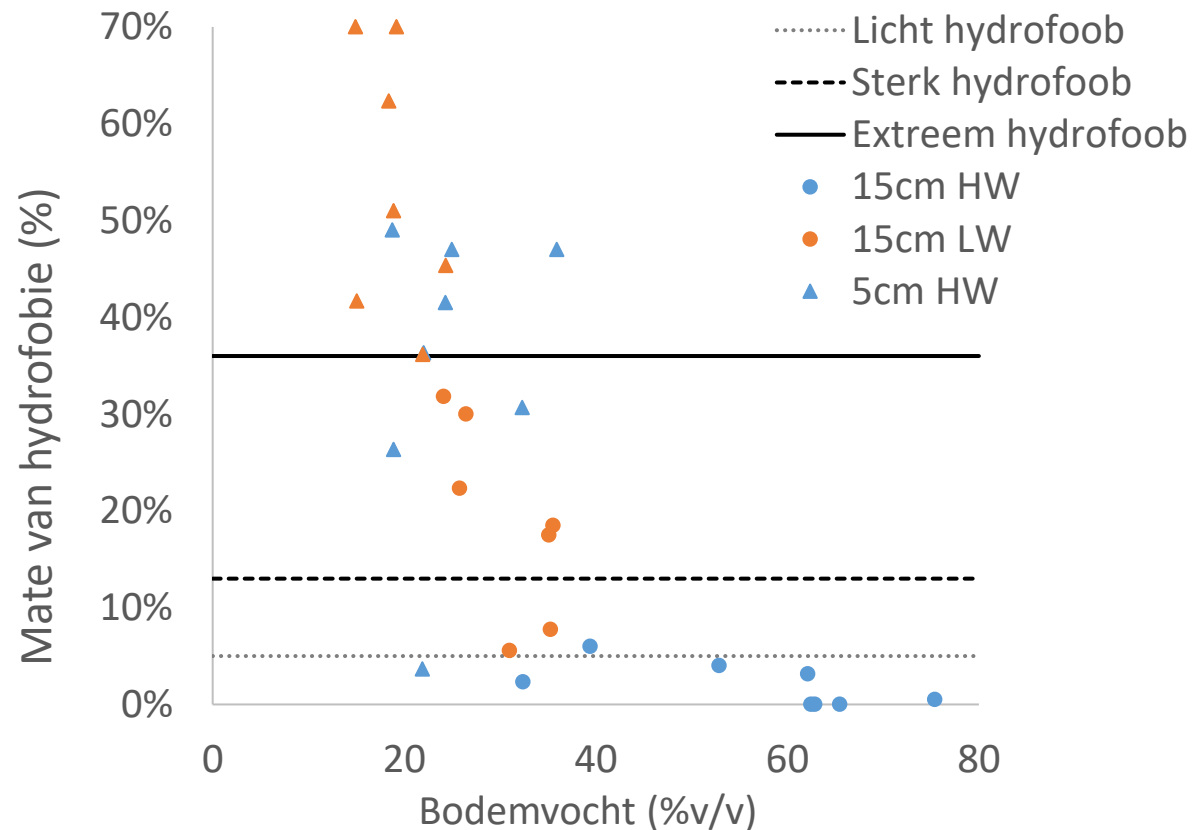
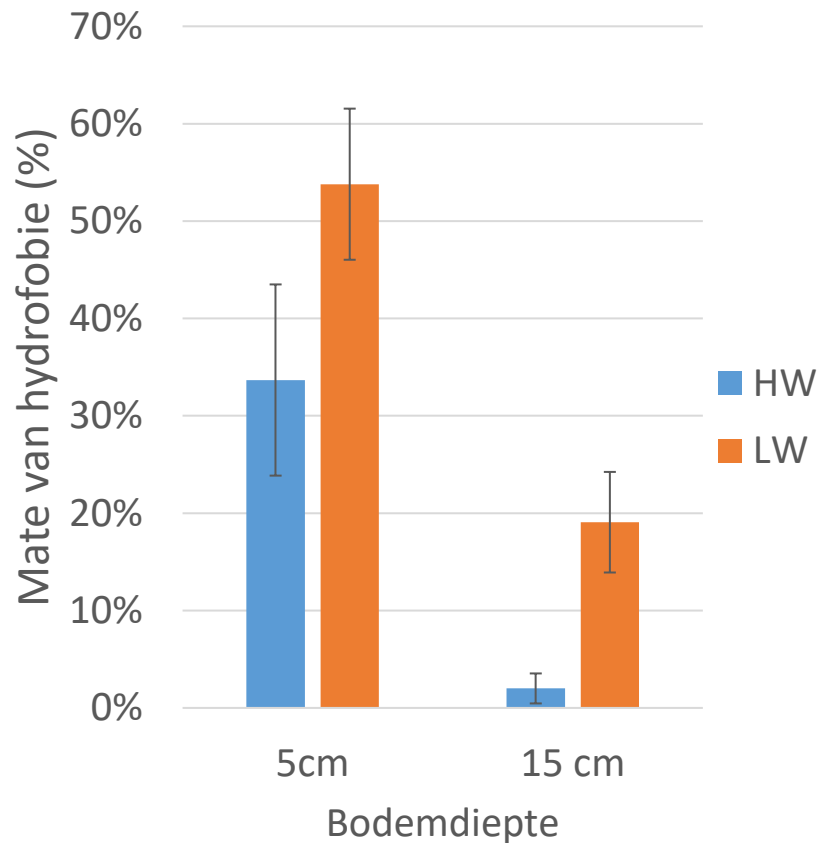
Opzet

- Hoogwaterboerderij KTC Zegveld
  - Hoogwater: streef GWS -20 cm (AWIS)
  - Laagwater: referentiepeil (-50 cm)
- Meetplots: 6 x laagwater, 9 x hoogwater
- Methode:
  - Veld: 5 en 15 cm diepte
  - Lab: 0-10 cm
- Meetrondes: Augustus 2024: niet echt droog

Resultaten:

- Bodem niet sterk hydrofoob
- Geen significant verschil tussen HW en LW

2025: droge zomer

Duidelijk effect van verhoogde grondwaterstand op bodemvocht en daaraan gerelateerd de mate van hydrofobie

Opzet

- Maatregelen testen in veldproef Delfstrahuizen
- Behandelingen (4 herhalingen): plots 3 x 10 m
  - Controle
  - Gips
  - Kalk
- Aangelegd in 2021

Metingen

- Hydrofobie: lab (2021-2024) en veld (2024)
  - 1-4 rondes per jaar
- Bodemvochtgehalte
- Bodem chemisch
- Grasopbrengst en P en N opname (vier – vijf snedes per jaar)

Resultaat

- Effecten minimaal, wisselend en niet significant...
- Geen effect van behandeling op bodemvocht en verschillen in bodem pH klein (5,2 vs 5,0)

Opzet

- Pilot bodemvruchtbaarheid: It lege midden / Agreco advies
- 2 bedrijven (selectie uit grotere groep) met elk
  - Referentie perceel: gangbaar beheer
  - Proefperceel: beter bodem beheer (sinds 2021)
    - Eierschalenkalk / zeeschelpen kalk
    - Zeemineralen
    - Bemesting: drijfmest verdeeld over kleinere giften

Hydrofobiemetingen

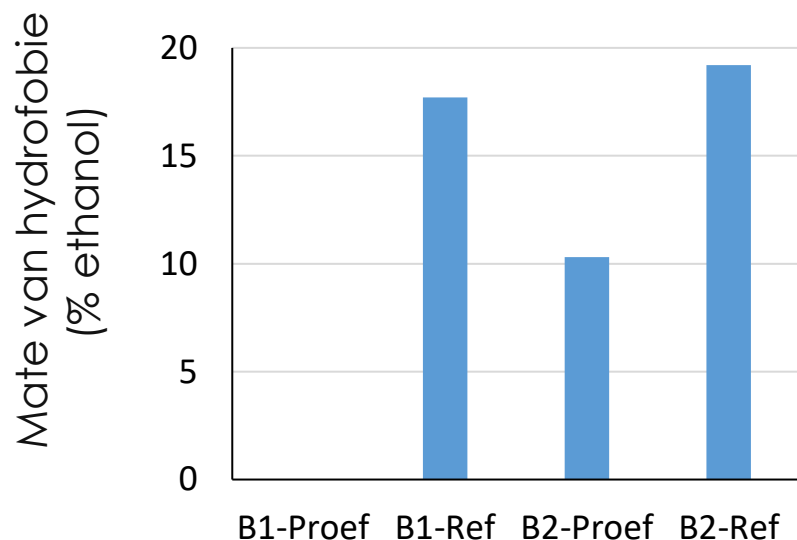
- September 2023 en augustus 2024
- Veld en lab, verschillende dieptes

Verwachting:

Lagere mate van hydrofobie op doelpercelen door hogere pH en betere vochthuishouding (door betere bodemstructuur)

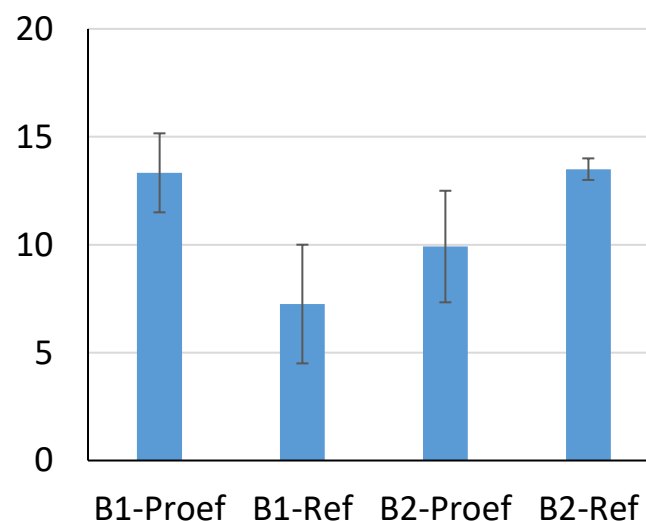
September 2023

Druppeltest lab
(mengmonster 0-10 cm)

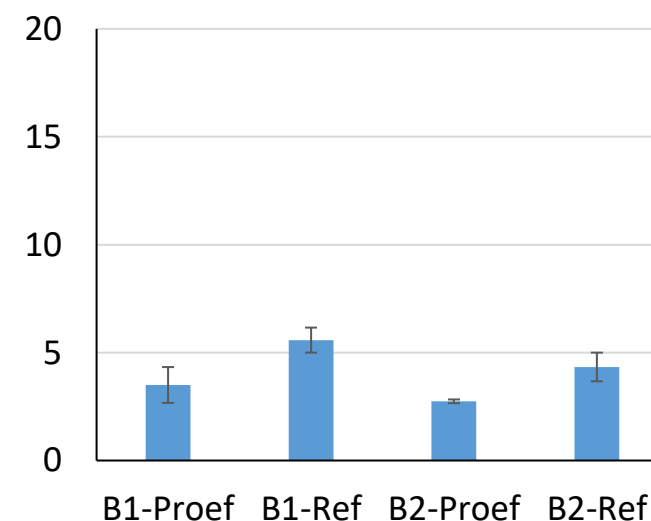

Augustus 2024

Druppeltest veld
(5 cm diepte)

Druppeltest veld
(15 cm diepte)

- Hydrofobie meestal lager op proefperceel dan referentie perceel op beide bedrijven
  - Geen duidelijke relatie met bodemvocht of pH
  - Lutumgehalte hoger op beide proefpercelen
  - Lastig om perceelseffect te scheiden van behandelingseffect...

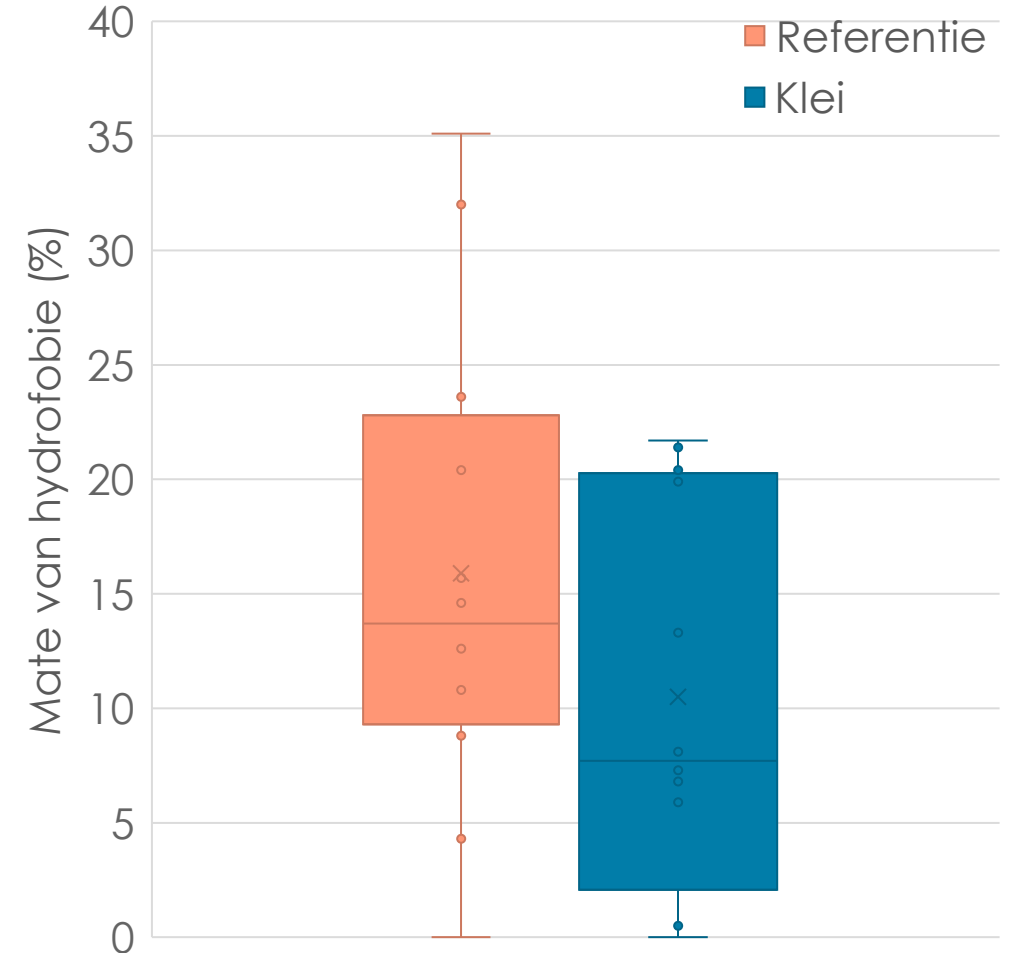
% ethanol	Waterafstotendheid
0	Zeer hydrofiel
3	Hydrofiel
5	Licht hydrofoob
8,5	Matig hydrofoob
13	Sterk hydrofoob
24	Zeer sterk hydrofoob
36	Extreem hydrofoob

Opzet

- Klei-in-veen klimaatmitigatiemaatregel
- 1-2 cm klei aangebracht
- 14 Demovelden: 10-20 kg droge klei per m²
- Metingen 2024: 5 en 15 cm diepte

Resultaten

- Gemiddeld hogere hydrofobie op referentie (16%) dan op klei (10%) percelen, met name in bovenlaag
- Grote verschillen tussen percelen
- Hydrofobie
  - hoger bij hoger SOM gehalte en
  - lager bij hoger lutum gehalte en hogere pH

Bemestingsproef Koufurderrige

Opzet

- Schalterveen, met kleilaag van ongeveer 30 cm
- Aanleg 2021 in 5 herhalingen (40 plotjes)
  - Behandelingen: Controle, kunstmest, drijfmest, dunne fractie, dikke fractie, vaste mest, bokashi & stro
  - 170 kg N / ha / jaar, verdeeld over 2 giften (muv stro), range in C-giften
- Hydrofobiemetingen: augustus 2024

Bemestingsproef Koufurderrige

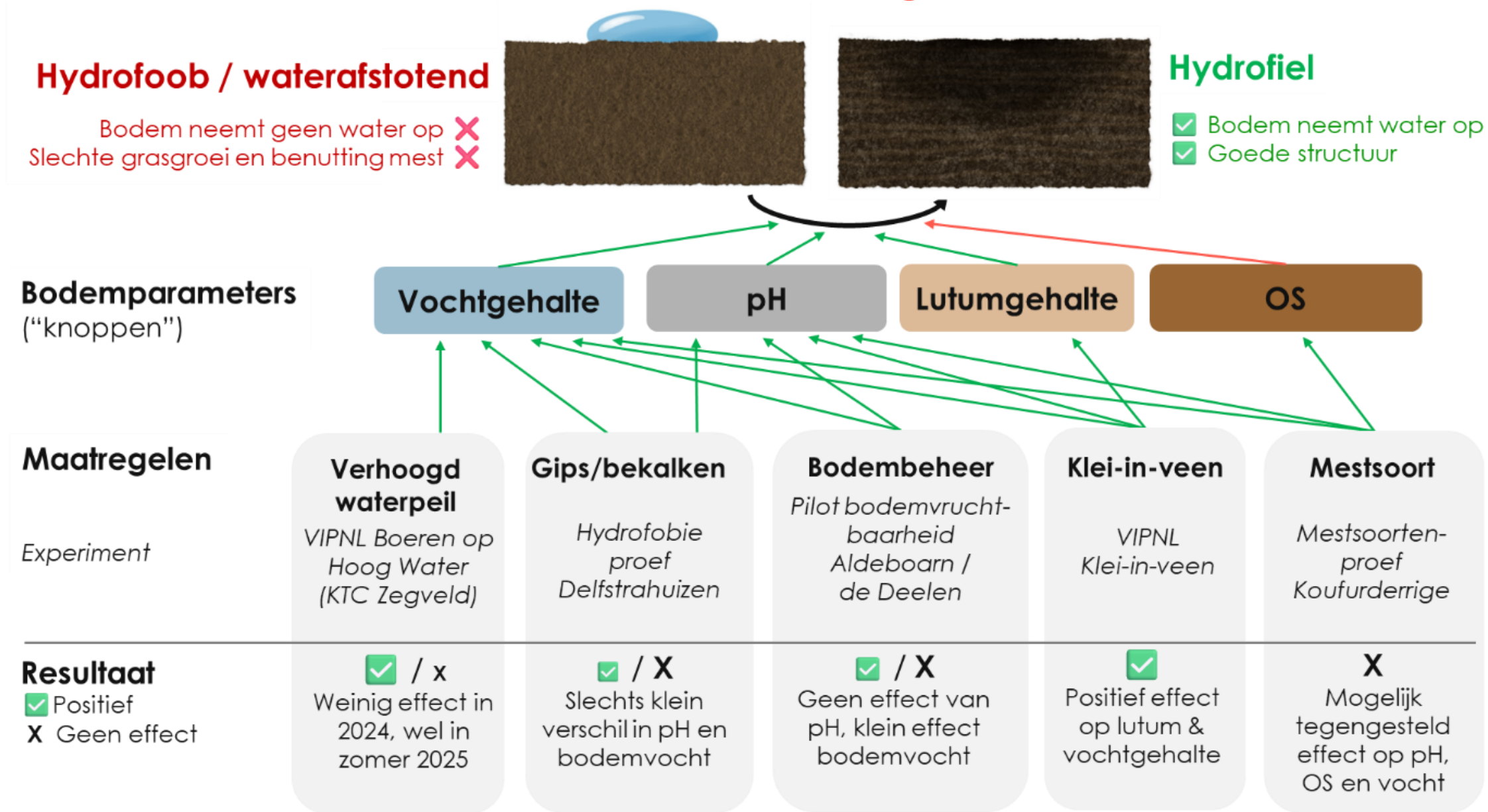
Parameter	Behandeling							p-waarde
	C	KM	DuF	DM	DiF	VM	BK	
Hydrofobie (%)	12.4	12.9	13.7	14.1	13.4	12.6	12.4	ns
Bodemvocht (%)	19	21	20	21	19	23	22	0.06
OS (%)	17.8	18.3	19.1	19.0	18.9	18.7	19.9	***
pH	5.5	5.5	5.8	5.7	5.9	5.6	5.6	**
Lutum (%)	37.0	37.8	37.6	37.2	37.0	38.4	37.6	ns

- Geen significante behandelingsverschillen in hydrofobie

	Hydrofobie	Bodemvocht	OS	pH
Bodemvocht	-0.26	-		
OS	0.19	0.41	-	
pH	0.67	-0.36	0.43	-
Lutum	-0.30	0.85	0.15	-0.32

- Correlatie-analyse:
  - Hydrofobie lager: bij hoger vochtgehalte en % lutum
  - Hydrofobie hoger:
    - Hoger OS%
    - Hogere pH → tegengesteld aan verwachting! Effect gerelateerd aan bodemtype ipv pH op zich?
  - Tegengestelde correlaties: bv pH x OS en pH x bodemvocht

Conclusies - maatregelen

Conclusies: bodemvocht

Bodemvocht drijvende factor

- Nat ($> 40\%$ bodemvocht*): bodem niet hydrofoob
- Kritiek (20-40% bodemvocht): effectiviteit van maatregelen (bv Klei-in-veen) is het grootst
- Droog ($< 20\%$ bodemvocht): bodem is sterk hydrofoob. Het effect van andere maatregelen is zeer beperkt

Voorkomen is beste maatregel

- Grondwaterpeil
- Beregenen
- Bevloeien: hydrofobie weer herstellen
- Verdamping beperken:
  - Zorg voor dichte zode (bv beweiding)
  - Grootste problemen met hydrofobie bij open zode door bv nieuwe inzaai en muizenschade

Conclusies: maatregelen

- Hoog grondwaterpeil:
  - zeer beperkt effect in 2024,
  - duidelijk positief effect in het droge 2025
- Kalk & gips: effect na 4 jaar klein en wisselend
- Bodembeheer lijkt perspectief te bieden
  - Maar: perceels en behandelingseffect moeilijk te scheiden
- Klei-in-veen: positief effect
- Mestsoort: geen effect duidelijk effect

